

sanes d'alzines sureres», Palamós (DAG.); i veg. moltes frases semblants en l'obra de Ruyra *Entre Flames*, 1928, parlant dels boscos entre les Gavarres i Els Angels.

En terres d'Oc continua l'àrea del mot sense interrupció des del Ross. per l'alt Llenguadoc: «La Grande-Versane» mas en terme de Belcaire d'Aude (Sabarthès, *Dict. Top.*). En cast. (veg. BESANA, DCEC/DECH) a Espanya és mot regional del S. i l'Oest (salm., extrem., andal., BRAE VII, 299). En particular andalús (AlcVenceslada, s. v. *pescola*). Allà cita Rdz. Marín la cobla «cuando voy a la besana / llevo los bueyes arando, / con la mano en la mansera / ---», explicat «más bien que el primer surco que se da en la tierra, cuando se empieza a arar, es el espacio comprendido entre dos de estos surcos» (*Cantos Pop. And.*, 297; II, 389).

Però la cobla porta simplement l'accepció salmantina «haza» (Lamano) i la que es dedueix de la cobla del poeta extremeny Gabriel y Galán: «ven y verás mis gañanes / trabajando en la besana» (Toro, *Revue Hisp.* XLIX, 358). A Amèrica deu estar amplemment estès, car no és sols de Cuba sinó de l'Argentina andina: el recordo usat pel poeta mendocino Bufano, i sobretot pel sanjuanino Antonio de la Torre: «Tierra, / penetro tus entrañas por la besana fresca / --- con la reja vibrante / ---»; «las viñas viejas de Angaco, / de Caucete las besanas, / los llanos de Cochagual / ---»; «las yuntas se dirigen hacia las besanas», «arrojé las semillas --- semejaban estrellas en la oscura besana elemental» (*La tierra encendida*, 13, 52; *Gleba*, 17: *La Prensa de B. A.*, 10-v-1942). Com es veu, en els dialectes castellans conserva pertot el sign. etimològic, com el verdagerià, i no mesura agrària com el gironès.

En fi ha existit també en parlars portuguesos. *Vessada* «sementeira» a la Beira Alta i altres comarques (RLus. III, 17) ha de ser-ne un derivat **vessāada* (contret en *vessada*), equivalent, per tant, de *vessanada* que AlcM cita de Ruyra. Port. *abesana* 'el primer solc que fa l'arada i serveix de regulador als altres', amb un sentit que comprova l'acc. etimològica, establerta supra, de VERSARE 'cappgirar els terrossos'; però aquí és singular, tant la -s- sonora com la conservació de la -N-, per la qual raó dono per segur que és un mossarabisme; i de fet ja hem vist que avui el mot està ben arrelat a Andalusia; en efecte, també va usar-lo l'andalús Góngora en la forma amb *a-* aglutinada (*abezana*, *DHistAcad.*); i segons Pichardo seria andalús *abesana* per «yunta de bueyes».

DERIV.: *Vessanada* (supra). *Vessanaire* (Blanes, DAG.); i *vessaner* que el DAG. troba a la PnaVic, junt amb Blanes.

Vessunyar mall. (Alomar, GMaura), «he passat mil vegades amunt y avall sa síquia --- Sé ses trossades per allà hon *vessunya*», *La Ignorància*, n.º 2. *Vessuny*.

Vertir [1539; Lab. 1840], pres del ll. *věrtěre* 'girar' (del qual és derivat VERSARE > *vessar*): en català, cultisme poc usat, com a verb corresponent a *versió* en el sentit de 'traduir', més rarament 'donar l'equivalent':

«nunca la drachma àtica fon de igual pes y valor ab lo denàrio de Roma, encara que los autors *vertixen* lo hu per l'altre», OPou (*ThPu.*, 213). *Versió* [Belv.], ll. *versio*, -onis, id., pròpiament 'acte de girar': usat en fr. per a 'traducció' ja el 1548, en cast. des de princ. S. XVII, i en cat. no seria gaire més tardà.

Vers m. [trobadors catalans c. 1200 i S. XIII, Llull etc.], en obres de G. de Berguedà, G. de Cervera «aplan e lim *verses* proverbials, / en loc de ceyls c'ay fayts, / leugers e *venarsals*», *Prov.*, 22c; i molt sovint en les de Cerverí (*Vers del Cerv* etc.): del llatif *VĒRSUS*, -ūs, 'solc', 'renglera', 'línia d'escriptura', 'vers metrificat'. D'acord amb el seu sentit etimològic, en la llengua antiga es troba no sols aplicat a les línies d'obres mètriques, sinó també a sentències breus escrites en prosa: «Blanquerna --- scrivia --- novelles rahons, per tal que --- componés lo *Libre de Amic e Amat*, e que --- fossen breus, e --- la ànima ne pogués moltes decórrer; e --- son libre --- departí en aytants *versses* con ha dies en l'ayn; e cascú *vers* basta a tot un dia a contemplar Déu --- I. Demanà l'amic a son Amat --- e l'Amat respòs ---; II les carreres ---» (*Blanquerna*, NCL. III, 11.20). En el *Llibre de les Dones* d'Eiximenis és una 'pregària relativa als àpats' (223.8).

Val a dir que des del principi predomina el sentit de línia metrificada: amb plural antic *verses*, aviat substituït per *versos*, tots dos en Muntaner: «--- cançó novella que hac feta lo --- infant En Pere --- setcents *versos* rimats --- e ls *versos* sonen tots al regiment que l --- rei deu fer ---», Muntaner (fets de 1328, § 298, Casac. IX, 27.16, 17). En lèxics des de Jn. Esteve: *avers* o *versos*: carmen, totum opus metricum» (*LlEleg.* t-2-vº). En la poètica antiga certs tècnics preferien anomenar *bordó* cada línia versificada (*Aversó*, *Torc.* I, 71, 72 etc.) i reservar *vers* per al sentit de 'poema, dictat', cf. *Torc.* I, 78, 79, 94, 108.

Com que en català el mot estigué fortament arrelat i popularitzat des d'antic, va convertir-se en *ves*, pl. *vessos*, segons el canvi fonètic normal, si bé en definitiva es restablí la forma *vers* per obra dels corrents literaris (humanístics, italians i trobadorescs); l'antic *ves*, Eiximenis (*D. Comp.*, *CoDoACA* XIII, 315), persistint un poc més en l'acc. de sentència breu o proverbi, generalment rimats: «Aragonès / ne diu bon *vés*: / --- Mostins e perros, / qui per los cerros, / los lobos caçan, / lobos los matan / a la final»; versicles sacramentals: «--- / a missa dir / del Sagrament / solemnement, / adés cantant / --- / ell no concerta / ni vi, ni pa, / sols, en la mà; / lo sant cos pres / dient lo *vés*: / com l'oferi, / se convertí, / cobrant la forma / --- / com fon primera, / hòstia vera / ---», JRoig (*Spill*, 6576, 3788). «Vingam, doncs, al cloure, dextrant interessos; / de vells o de jóvens prengam la rahó: / o l' grat té corrupte, la intenció, / o va per los límits perfets d'aquests *vessos*; / si va pel desorde ---», *Canc. Sat. Val.*, 72; Busa-N.; *vesset* en un *Flos Sanctorum*, DAG.

Verset [Llull: «cascuna proposició sia posada en dos *versets*», *Rims* I, 277; c. 1390, *Aversó*, *Torc.* I, 97, 108; Turmeda; 1533, DAG.].